

LIETUVOS RESPUBLIKOS MECENAVIMO ĮSTATYMO NR. XIII-1198 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos mecenavimo įstatymo XIII-1198 pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano priemonę „Didinti visuomenės ir verslo įsitraukimą į kultūros mecenatystę, tobulinti esamą reglamentavimą (Mecenavimo įstatymas ir kiti susiję įstatymai), gerinti netiesioginės valstybės paramos kultūrai mechanizmą“.

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija siekia Įstatymo projektu paskatinti didesnę visuomenės ir verslo įsitraukimą į mecenatystę, skatinant gerųjų pavyzdžių ir praktikų sklaidą visuomenėje. Pagal šiuo metu galiojantį Lietuvos Respublikos mecenavimo įstatymą yra apdovanojama pernelyg mažai mecenatų, todėl jo poveikis visuomenei nėra ženklus. Siūloma sukurti naują mecenatų kategoriją – bendruomenės mecenatas, kuri suteiktų galimybę kasmet apdovanoti ne mažiau kaip 50 000 eurų tam tikrai visuomenės sričiai suteikusius fizinius ar juridinius asmenis, tai padidintų apdovanojamų mecenatų kiekį ir ženkliau skatintų gerųjų pavyzdžių ir praktikų sklaidą visuomenėje. Taip pat, atsižvelgiant į šiandienos aktualijas, yra svarbu sudaryti galimybę mecenatus apdovanoti už skirtą paramą pilietinės visuomenės stiprinimo srityje.

Įstatymo projektu taip pat siekiama aktyviau įtraukti visuomenę į teisėkūros procesus, todėl siūloma Mecenavimo tarybai suteikti tokias papildomas funkcijas: analizuoti mecenavimo ir paramos procesus, aktualias šios srities problemas, teikti Kultūros ministerijai siūlymus dėl šių problemų sprendimo ir mecenavimą reglamentuojančių teisės aktų tobulinimo.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo pakeitimo projektą parengė Profesionaliosios kūrybos ir tarptautiškumo politikos grupės (vadovė – Janina Krušinskaitė, tel. 860845515, el. paštas janina.krusinskaite@lrkm.lt) vyriausioji specialistė Reda Aleliūnaitė, tel. 860847654, el. paštas reda.aleliunaite@lrkm.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančiame Mecenavimo įstatyme yra numatytos dvi mecenatų kategorijos: nacionalinis ir savivaldybės (3 straipsnio 1 ir 2 dalys). Nuo įstatymo priėmimo 2018-ais metais, buvo patvirtintas ir apdovanotas tik vienas nacionalinis mecenatas. Praktika rodo, kad įstatymu apibrėžtos kategorijos neatlieka savo funkcijos, pagal numatytas sąlygas sunku atrasti paramos teikėjų, kurie atitiktų nacionalinio mecenato apibrėžtį, todėl dabartinis reguliavimas neatlieka savo funkcijos, neskatina gerųjų pavyzdžių sklaidos visuomenėje.

Mecenavimo įstatyme (3 straipsnio 3 dalyje) yra nustatyta, kad mecenatu gali būti juridinis ar fizinis asmuo, tačiau nėra reglamentuota kam konkrečiai gali būti skiriamas mecenato ženklas, kai mecenatu yra juridinis asmuo. Siekiant skatinti gerosios praktikos sklaidą Įstatymo projektu siūloma sudaryti galimybę mecenato vardą skirti sprendimo teisę juridiniame asmenyje turinčiam fiziniam asmeniui.

Šiuo metu galiojančiame Mecenavimo įstatyme (3 straipsnio 3 dalyje) yra sudaryta galimybė mecenatu tapti nevyriausybinėms organizacijoms ir fondams, kurie paramą teikia iš lėšų, kurias patys gavo kaip paramą. Manytina, kad tokia galimybė neatitinka mecenavimo įstatymo sampratos – mecenatais turėtų būti laikomi asmenys skyrę paramą, o ne ją patys gavę ir tik tuomet skyrę. Tokie juridiniai asmenys atitiktų mecenuojamojo projekto sąvoką.

Nors viena iš Mecenavimo įstatyme numatytų mecenatų kategorijų yra savivaldybės mecenatas – šiame įstatyme numatyta mecenuojamuosius projektus vertinti tik pagal jų atitiktį valstybės strateginiams dokumentams (4 straipsnio 2 dalies 1 punktas), nevertinant jų atitikties savivaldybės strateginiams dokumentams. Taip pat yra nustatytos 7 visuomenės sritys, kuriose vykdomus projektus galima pripažinti mecenuojamaisiais projektais (4 straipsnio 1 dalis).

Šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad mecenato vardas gali būti suteikiamas nepriekaištingos reputacijos asmeniui. Įstatymo projektu siūloma šį reglamentavimą papildyti nustatant papildomus reputacijos reikalavimus ir papildyti sąlygas, kurioms esant šio vardo netenkama.

Šiuo metu Mecenavimo įstatyme nėra numatyta per kiek laiko turi būti įteiktas savivaldybės mecenato ženklas, datą pasirenka pati savivaldybė. Įstatymo projektu siekiama apjungti visus renginius į vieną ir apibrėžti, kad pagrindinis renginys turi įvykti per 1 metus nuo sprendimo priėmimo, neapibrėžiant konkrečios datos. Minėtas pakeitimas siūlomas dėl to, jog praktikoje pasitaikė atvejų, kai skyrus ženklus savivaldybių mecenatai buvo pagerbti ženkliai vėliau.

Šiuo metu galiojančiame Mecenavimo įstatyme (5 straipsnyje) apibrėžtos Mecenavimo tarybos funkcijos apsiriboja sprendimais dėl siūlymų suteikti ar atimti mecenuojamųjų projektų bei mecenatų statusus.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekte (2 straipsnis) siūloma atsisakyti perteklinių sąvokų skirtų apibrėžti mecenato ženklų ir mecenatų kategorijas.

Siūloma įtvirtinti naują mecenatų kategoriją – bendruomenės mecenatas. Nauja kategorija siekiama apdovanoti ne mažiau 50 000 eurų per metus tam tikrai sričiai suteikusius fizinius ar juridinius asmenis. Sritys jau yra apibrėžtos Mecenavimo įstatyme, atsižvelgiant į esamą situaciją jos taip pat siūlomos papildyti viena nauja sritimi – pilietinės visuomenės stiprinimas, remiami projektai turi atitikti vieną iš jų. Siekiama pagerbti didesnę kiekį rėmėjų, kurie nepatenka į kitas mecenatų kategorijas, tačiau ženkliai prisideda prie visuomenės plėtros, raidos ir valstybės gerovės.

Taip pat nustatoma, kad mecenato vardas asmeniui gali būti suteiktas daugiau nei vieną kartą, tačiau jis negali būti suteiktas už mecenavimą, už kurį jau buvo suteiktas mecenato vardas (3 straipsnio 5 ir 7 dalys).

Siekiant gerosios praktikos sklaidos ir apdovanoti asmenis, kurie ir priima sprendimus mecenuoti, siūloma, kad tuo atveju, jeigu paramą mecenuojamajam projektui skyrė juridinis asmuo, būtų sudaryta galimybė suteikti mecenato vardą sprendimo teisę juridiniame asmenyje turinčiam fiziniam asmeniui (3 straipsnio 6 dalis).

Įstatymo projekto 3 straipsnio 1 dalyje yra siūloma nustatyti, kad mecenatais negalėtų būti fondai ir nevyriausybinių organizacijų. Mecenatais turėtų būti laikomi asmenys skyrę paramą tokiems fondams ir nevyriausybiniams organizacijoms, o patys fondai ir nevyriausybinių organizacijos turėtų būti laikomi mecenuojamaisiais projektais.

Siekiant patikslinti projekto pripažinimo mecenuojamuoju projektu kriterijus siūloma, kad būtų vertinama tokio projekto atitikties ir savivaldybių strateginiams dokumentams, nes Mecenavimo įstatyme viena iš mecenatų kategorijų yra ir savivaldybės mecenatas (4 straipsnio 2 dalies 1 punktas).

Siūloma apjungti visų mecenatų apdovanojimą į vieną renginį (6 straipsnio 2 punktas) siekiant didesnio matomumo ir visuomenės dėmesio mecenatams. Nustatant, kad veiksmus, susijusius su mecenato ženklų gamyba ir šių ženklų įteikimo renginiu, atlieka Kultūros ministerija, ar jos įgaliota institucija.

Taip pat siekiama praplėsti Mecenavimo tarybos funkcijas (5 straipsnio 6 punktas), įtraukti mecenavimo specialistus į teisėkūros procesus ir pasinaudoti jų sukaupta patirtimi. Mecenavimo tarybai siūloma suteikti šias papildomas funkcijas: analizuoti mecenavimo ir paramos procesus,

aktualias šios srities problemas, teikti Kultūros ministerijai pasiūlymus dėl šių problemų sprendimo ir mecenavimą reglamentuojančių teisės aktų tobulinimo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Teigiamos siūlomo reguliavimo pasekmės – siūlomas reglamentavimas sudarys galimybę skatinti mecenavimą didinant šios veiklos matomumą visuomenėje. Mecenavimo tarybai suteiktos papildomos funkcijos leis nuolat naudotis ekspertų pagalba skatinant mecenatystę Lietuvoje.

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Įstatymo projektas įtakos korupcijai ir šalies kriminogeninei situacijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas Įstatymo projektas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Kitų galiojančių įstatymų keisti ar priimti naujų nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir kitų norminių teisės aktų rengimo reikalavimų, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte vartojami terminai suderinti Terminų banko įstatymo nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektų nuostatos neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms, Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki įstatymo įsigaliojimo turės pakeisti Mecenavimo tarybos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 881 „Dėl Mecenavimo tarybos nuostatų ir Mecenavimo tarybos sudėties patvirtinimo“.

Kultūros ministras iki įstatymo įsigaliojimo turės pakeisti Nacionalinio ir savivaldybės mecenato vardo suteikimo tvarką, patvirtintą kultūros ministro 2018 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. IV-565 „Dėl nacionalinio ir savivaldybės mecenato vardo suteikimo tvarko patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Priimto Įstatymo projekto nuostatoms įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2021 m. liepos 8 d. įsakymu Nr. IV-867 „Dėl darbo grupės sudarymo“ iš privačių organizacijų, nevyriausybinių sektoriaus bei valstybės institucijų atstovų buvo sudaryta darbo grupė, kuri nagrinėjo klausimus dėl mecenatystės skatinimo. Darbo grupė pasiūlė sukurti naują mecenato kategoriją, kuri turėtų žemesnę finansinę kartelę, taip pat buvo pateikti pasiūlymai dėl mecenatų pagerbimo renginio ir jo komunikacijos. Atsižvelgiant į tai, parengtas Įstatymo projektas.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai:

Mecenavimas, nacionalinis mecenatas, savivaldybės mecenatas, bendruomenės mecenatas, mecenato ženklas.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.